

Гришко В. В. Енергозбереження в сільському господарстві (економіка, організація, управління). Полтава: ВАТ «Видавництво «Полтава», 1996. 280 с.

3. Россоха В. В. Економічний потенціал землі та проблеми його визначення в ринкових умовах господарювання. *Економіка АПК*. 2009. № 3. С. 107-109.

4. Технологія виробництва продукції рослинництва: навч. посіб. Ч. 2 / [Мельник С. І., Муляр О. Д., Кочубей М. Й., Іванцов П. Д.]. К.: Аграрна освіта, 2010. 405 с.

Колокольчикова І. В.
к.е.н, докторант кафедри економіки підприємства
Полтавська державна аграрна академія
м. Полтава, Україна

ПРИРОДНІ РЕСУРСИ ЯК СКЛАДОВА СТРАТЕГІЧНОГО РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВОГО САДІВНИЦТВА ПІВДНЯ УКРАЇНИ

В сучасних умовах ведення агробізнесу основною складовою успіху розвитку галузі промислового садівництва є раціональне використання природних ресурсів. Як економічна категорія, природний потенціал розкривається двома складовими, такими як «природні ресурси» та «природні умови». Визначення цим поняттям надав О. О. Мінц [1,2], підкреслюючи їх місце у процесі впливу на виробництво сільськогосподарської продукції. Однак наступні науковці, які займалися цими аспектами, а саме Є. М. Влізло [3], В. М. Нелеп, М. І. Фурсенко, О. М. Висоцька, Л. І. Дідьковська, В. Є Данкевич та інші підкреслюють в своїх працях що все частіше природні умови стають природними ресурсами, також повною мірою впливаючи на ефективність виробництва продукції і тим самим на вибір напрямку стратегії розвитку галузі. Томи питання щодо об'єктивної оцінки природних ресурсів при виборі стратегії розвитку підприємств та галузі в цілому Півдня України є актуальними.

Суть реалізації стратегії розвитку підприємства або галузі зводиться до визначення довгострокових цілей, напрямів та завдань, а також раціональний розподіл ресурсів, необхідних для виконання поставлених цілей. Основним природним ресурсом, який є одночасно і засобом виробництва і предметом праці в сільському господарстві є земля. Для галузі промислового садівництва правильна закладка багаторічних насаджень є запорукою ефективного ведення господарської діяльності.

Станом на кінець 2017 р. під насадженнями плодово – ягідних культур було задіяне 894,8 тис. га, що складає лише 2,16 % від загальної площі сільськогосподарських насаджень України [4]. Так як природно – кліматичні умови України неоднорідні, тому і площі насаджень розподілено відповідно по

природних зонах нерівномірно. Ці природні зони за тепловим режимом і забезпеченістю вологою різко відрізняються, що значною мірою позначається на особливостях розвитку та продуктивності виробництва продукції галузі садівництва [5]. Також, враховуючи такі показники як річні суми температур, кількість днів з відповідною температурою, тривалість безморозного періоду, сума опадів та коефіцієнт зволоження, якість ґрунтів, кожна з природних зон має свої переваги та ризики щодо розвитку промислового садівництва. Однак, загальна оцінка вище перелічених показників у кількісному та якісному виразі, дає підстави стверджувати, що зона Степу є найбільш прийнятною серед інших зон до розвитку промислового садівництва та має великий потенціал.

Взаємодія природно – кліматичних умов та земельних ресурсів не тільки створюють сприятливі умови щодо виробництва плодів та ягід, високу продуктивність багаторічних насаджень, а і визначають якість продукції, його товарний вигляд, можливості виведення нових сортів та гібридів. Але більшу увагу у процесі дослідження галузі привертають природні ризики Півдня України, а саме: нерівномірний розподіл опадів по місяцях року, низка відносна вологість повітря впродовж вегетаційного періоду, високий рівень випарювання вологи ґрунтом. Все це знижує продуктивність плодових насаджень.

Україна протягом останніх 5 років у рейтингу країн експортерів фруктів та горіхів посідає 77 місце, і станом на 2017р. обсяг експортних операцій складає 195,77млн.дол. За рейтингом країн – імпортерів Україна посідає 42 місце, і розмір імпортних операцій у звітному році становив 477млн.дол. В основному це екзотичні для нашої країни цитрусові та банани [6].

Сучасні реалії відображають наступні тенденції розвитку галузі промислового садівництва підприємств Півдня України. Основними плодово - ягідними культурами є яблука та груша з зерняткових. За останні роки без урахування площ насаджень АР Криму, розміри показника майже не змінюються, і у 2017 році становлять – всього зерняткові – 21,2тис.га, яблука – 16,3 тис.га, груші – 4,3 тис.га. Серед кісточкових плодових культур на Півдні України поширені слива, вишня, черешня, абрикос, персик. За останні два роки їх площі насаджень практично не змінювались і станом на 2017р. під кісточкові відведено 27,2тис.га, в розрізі культур: черешня – 7,2тис.га, вишня - 6,9тис.га, абрикос - 5,5тис.га, слива і персик – відповідно 4,5тис.га та 3,1тис.га. В цілому на Півдні України зони Степу зосереджено понад 70,6% всіх насаджень яблук та майже – 96,9 % персику [7].

Станом на 2017 р. лідерами по показниках площ багаторічних насаджень Півдня України є області: Херсонська – 8,4 тис. га, Одеська – 8,1 тис. га і Запорізька – 7,8 тис. га. Однак, показники виробництва по цих областях іноді вдвічі а то і втричі нижчі ніж показники інших областей. Так по Херсонській, Одеській та Запорізькій областях вироблено 66,2тис.т, 90,1тис. т, 62,1тис. т відповідно. А найбільші показники за обсягами виробництва продукції галузі є

області: Вінницька - 233,7 тис. т, Хмельницька - 225,7 тис. т та Чернівецька - 192,5 тис. т [7]. Це в свою чергу дає змогу стверджувати що природний потенціал галузі промислового садівництва Півдня України повністю не розкрито та потребує відповідних стратегічних рішень.

Таким чином, ефективне використання природних ресурсів як складової стратегії розвитку промислового садівництва Півдня України на пряму відображається на результатах роботи підприємств цієї галузі. Аналіз якісних та кількісних показників природного потенціалу показав, що в цьому регіоні можливості галузі садівництва великі, але розкриті не в повній мірі. Незважаючи на сприятливі кліматичні умови та якісні ґрунти, а також переваги у насадженнях яблук та персику, обсяги виробництва плодів та ягід в цьому регіоні майже вдвічі, а іноді і втричі нижчі ніж показники інших регіонів. Це дає можливість зробити висновок, що основним напрямом стратегії розвитку галузі є інтенсивний шлях з впровадження новітніх технологій виробництва плодово – ягідної продукції, розширення асортименту та покращенням якісних показників. Чітке слідування стратегії дасть змогу збільшити обсяги виробництва продукції галузі садівництва та отримати додаткові конкурентні переваги поряд з іншими регіонами.

Список використаних джерел

1. Минц А.А. Экономическая оценка естественных ресурсов. М.: Мысль. 1972. С. 302.
2. Минц А.А. Географические подходы к экономической оценке природных ресурсов. *Экономические проблемы оптимизации природопользования*: Сб. тр. М.: Наука. 1973. С. 158.
3. Влізло Є. М. Оцінка спільних ресурсів регіонів. *Економіка АПК*. 2015. №3. С. 70-74.
4. Статистичний збірник «Рослинництво України 2015», «Рослинництво України 2017». URL: [http:// ukrstat.gov.ua](http://ukrstat.gov.ua).
5. Колокольчикова І. В. Природно-ресурсний потенціал галузі промислового садівництва Півдня України. *Галицький економічний вісник*, 2019. №2. URL: <http://galicianvisnyk.tntu.edu.ua>.
6. Колокольчикова І. В. Потенціал українських підприємств на національному та міжнародному ринку плодово-ягідної продукції. *Економіка та суспільство*. 2018. №19. С. 428-434. URL: <http://economyandsociety.in.ua>.
7. Колокольчикова І. В. Результати економічного районування галузі промислового садівництва зони Степу України: сучасні реалії. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія «Міжнародні економічні відносини та світове господарство», 2019. № 24. URL: <http://visnyk-econom.uzhnu.uz.ua>.